

# Dags för OVK-T?

**D**et är mer än 30 år sedan OVK infördes. Ursprungligen var huvudsyftet att säkerställa ventilationsfunktion och att förhindra att människor blir sjuka på grund av brister i ventilationsystem. Allteftersom energi- och klimatfrågor blivit mer aktuella ska OVK numera också bidra till energieffektivare ventilationssystem.

Utifrån egna erfarenheter baserade på hundratals energideklarationer, energikartläggningar och OVK-besiktningar vill jag belysa några aspekter.

OVK ska verifiera att ventilationssystem fungerar såsom de var projekterade när byggnaden togs i bruk. Men många byggnader genomgår en hel del förändringar under livslängden. Annan byggglagstiftning säger bland annat att underhåll ska utföras och systemen ska anpassas till verksamheten. Myndigheter har i olika sammanhang ofta påtalat att "åtgärder ska utföras" utan att inomhusklimatet försämras. Men många gånger har jag stött på att ventilationssystemen fortfarande fungerar (om de nu gör det) som i originalutförande. Ingen som helst ny ventilationsstrategi har utarbetats för att anpassas till verkligheten. Ett klassiskt exempel är datasalar i skolor.

Det förekommer också tilluftsdon i vägg och tak samt golvdon i samma system. Så var det gjort från början, men fungerar sällan bra i praktiken.

Luftflöden i system från 1980-talet är ofta grovt överdimensionerade. Varken el eller värme kostade särskilt mycket då och flödesanpassningen var det inte så noga med. Det leder dock ofta till många klagomål om drag, att det är för kallt och till uttorkningssymptom.

Av hundratals OVK-protokoll framgår aldrig eller mycket sällan förslag till energieffektiviseringar trots tämligen uppenbara möjligheter.

För höga tilluftstemperaturer är vanligt förekommande och motiveras ofta med att det är klagomål på att det är för kallt inomhus. Att höja tilluftstemperaturen leder oftast till försämrat inomhusklimat. Tilluften rör sig mestadels i översta skiktet i rummet och riskerar att ge kortslutning till frånluften. Radiatorerna avger mindre värme och även detta minskar tilluftens omblandning i rummet. Det innebär sämre ventilation, men också mindre värmestrålning och ytterligare orsak till klagomål på att det är för kallt. Detta är mycket vanligt i äldreboenden.

Vanligast konstaterade brister i OVK-protokoll är att det saknas dokumentation, exempelvis ritningar, flödesschema, driftkort, underhålls- och driftinstruktioner och föregående OVK-protokoll.

OVK utförs i intervaller om tre eller sex år beroende på

system och brukare. Datum är så kallade ordinarie besiktningsdatum. Försenad OVK ger inte tre (eller sex) års respit till nästa besiktning utan tre respektive sex år efter ordinarie besiktning gäller. Det förekommer att OVK inte är utfört på tretton år. Vad gör man då som OVK-besiktningsperson? Sätter nästa besiktning till dagen efter? Det verkar ju orimligt, men vad är då rimligt?

Många brister, man stöter på, måste hanteras varsamt. Det är lätt att skuldbelägga fastighetsskötaren, när det i själva verket handlar om en ledningsfråga.

Vad prioriteras, hur är det med kompetensutveckling, finns energiledningssystem, följs egenkontrollförordningen med mera? Dessutom krävs varsam hantering utifrån perspektivet att om en kontrollant hittar för många brister, får denne eventuellt inte OVK-besiktningsuppdraget nästa gång.

Anmärkning om bristande/saknad dokumentation kan kvarstå gång efter gång. Är det inte dags att underkänna system med dålig dokumentation?

Det skulle kunna skrivas mycket mer om vad som upptäcks inom området, inte minst om vilka energieffektiviseringspotentialer det finns genom verklig behovsanpassning och byte av ineffektiva elmotorer och värmväxlare.

Det jag efterlyser är OVK-T ("T" för tillsyn), det vill säga en fungerande tillsyn av att OVK utförs såsom regelverket kräver. Det händer alltför ofta att OVK blir ett undertecknat papper som skickas till byggnadsnämnden. Tillsynen av flöden och systemutformningen i förhållande till verksamheten och om systemen är energieffektiva är tyvärr alldeles för dålig.

Hör gärna av dig med synpunkter och inte minst med förslag till hur tillsynen och därmed inomhusklimat och energieffektiviteten kan förbättras. Du kan maila på [marcel@exergi.net](mailto:marcel@exergi.net).

Marcel Berkelder  
Styrelseledamot i Energirådgivarna, certifierad energiexpert och OVK-funktionär

